

Effektivt implementerad och tillämpad EU-rätt

Bilaga 1 Exempel på överimplementering och ineffektiv tillämpning av EU-lagstiftning

Näringslivets Regelnämnd

Andrea Femrell, VD och ansvarig utgivare

Christina Fors, sakkunnig och rapportförfattare

Scantech Strategy Advisors, produktion och layout

Innehållsförteckning

Bilaga 1

Exempel på överimplementering	1
Art- och habitatdirektivet – undantag från fredning	1
Avfallsdirektivet (2008/98/EG)	3
Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1129 om prospekt	5
EUs fågeldirektiv	7
Insättningsgarantidirektivet och Krishanteringsdirektivet	9
Mervärdesskattedirektivet	11
REACH och CLP	13
Redovisningsdirektivet	15
Skatteflyktsdirektivet (ATAD), (EU) 2016/1164	17
Upphandlingsdirektivet – arbetsrättsliga villkor	19
Exempel på ineffektiv tillämpning	22
Förordning om resthalter av bekämpningsmedel i livsmedel	22
GDPR och lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	24
Kör- och vilotidsförordningen	26

Bilaga 1 Exempel på överimplementering

Art- och habitatdirektivet – undantag från fredning

Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) samt rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet). Gemensamt benämnda som EU:s naturvårdsdirektiv.

I Art och habitatdirektivets artikel 16.1 lämnas möjlighet för medlemsstaterna att göra undantag från fredning av vissa anledningar, till exempel för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom. Bestämmelserna i artiklarna 12-14 samt 15 a och b behöver i dessa fall inte följas.

Svensk överimplementering

I 23 a § jaktförordningen stadgas under vilka förutsättningar skydds jakt får medges (dvs på vilka villkor undantag från den generella fredningen av vilt (vilt = alla vilda däggdjur och fåglar) får medges. Den svenska överimplementeringen härrör sig av att paragrafen implementerar både art 16.1 i art och habitatdirektivet och motsvarande bestämmelse i fågeldirektivet. Fågeldirektivet omfattar alla fåglar inom EU:s europeiska territorium, som är fredade medan fredningen i art och habitatdirektivet enbart rör ett antal arter som är listade i direktivets bilagor. Detta innebär att ett antal vanliga, triviala däggdjursarter som finns i stora populationer inte omfattas av direktivet, och därmed inte omfattas av villkoren för undantag från fredning. Det gäller exempelvis vildsvin, älg, kronhjort, dovhjort och rådjur.

Utformningen av 23 a § jaktförordningen innebär (återges nedan) att myndigheterna tvingas pröva om t ex en ansökan om skydds jakt på älg eller ett antal andra arter uppfyller bestämmelserna i art 16.1 i direktivet fastän dessa egentligen inte är berörda av direktivet överhuvudtaget. Det innebär att t ex att det första kriteriet "om det inte finns någon annan lämplig lösning" måste vara uppfyllt. En följd av detta är att myndigheternas prövning blir krångligare och mer restriktiv än om det i jaktförordningen hade framgått att villkoren i 23 a § enbart gäller arter i fågeldirektivet och de arter som listats i art och habitatdirektivet som fredade.

Utöver ovanstående förbjuds också delvis felaktigt ett antal jaktmedel i jaktförordningen. (1987:905) vilket inte helt överensstämmer med de överordnade reglerna i EU:s art- och habitatdirektiv. 10 § nämnda förordning är en korrekt överföring av motsvarande bestämmelser i direktivet, medan förordningens bilaga 5 är otydligt utformad, vilket har givit upphov till en felaktig tillämpning och som en följd därav en felaktig skrivning i 15 a § samma förordning. Det felaktiga är att ordet "däggdjur" i bilaga 5 tolkas som att de förbjudna medlen och metoderna gäller vid jakt efter alla däggdjur. eftersom de listats i bilaga 5 till samma förordning. Detta då förbuden i jaktförordningens bilaga 5 rör fåglar och alla däggdjur. Det senare innebär en överimplementering och bryter även mot legalitetsprincipen på grund av sin otydlighet. Jaktförordningen innehåller även regler under straffansvar. Enligt naturvårdsdirektiven är de otillåtna jaktmedlen enbart förbjudna för fåglar och vissa, listade däggdjursarter.

Sammanfattningsvis innebär den svenska överimplementeringen att en del av svensk jakt och skydds jakt på vanliga däggdjur inte kan bedrivas så effektivt som art och habitatdirektivet medger. Överimplementeringen innebär att strängare sanktioner eller andra efterlevnadsmekanismer används än vad som är nödvändigt för att genomföra lagstiftningen på ett korrekt sätt.

Konsekvenser

På grund av ökande stammar av vildsvin, dovhjort och kronhjort ökar behoven av att underlätta och effektivisera jakt och skydds jakt efter dessa arter. I princip berörs samtliga företag inom jordbruk och skogsbruk samt företag som säljer jakttillfällen. Jord- och skogsbruk påverkas särskilt eftersom möjligheterna att skydda sig mot viltskada är mer begränsad än vad direktivet kräver.

Processen

I den nyligen startade Jaktlagstiftningsutredningen är ett av deluppdragen att föreslå justeringar för att undvika överimplementering av art- och habitatdirektivet i jaktlagstiftningen.

Effekter på konkurrenskraft och tillväxt

En rapport från SLU visar att de skador som vildsvin orsakade jordbruket kostade motsvarande 1,1 miljarder kronor år 2015.¹ Listan på vilt som påverkar jordbruket kan göras lång, men för de andra viltslagen finns ingen samlad nationell beräkning, men gäss, svanar, tranor, dovhjort, kronhjort, älg och rådjur ger upphov till stora skador varje år. Många lantbrukare får viltskador i sina grödor, men hur stor påverkan viltet har beror på vilka grödor som odlas och var i landet man bor. Viltskadornas omfattning varierar stort mellan olika gårdar. Viltet går på alla grödor, men på de flesta gårdar tar man numera hänsyn till valet av gröda när man planerar växtföljden. Det är till exempel mycket svårt att odla ärtor och potatis i områden med stora vildsvinsbestånd. Under 2017 blev viltskadepåverkan på jordbruket än högre – den blöta väderleken gav en utdragen skördesäsong och därmed fick viltet möjlighet att söka sin föda på åkrarna under en längre period. Enligt statistikuppgifter om viltskador i jordbruket av Jordbruksverket har viltskadorna fördubblats under perioden 2014-2020.²

Måluppfyllelse

Allt för stora viltstammar av vissa arter rubbar balansen och påverkar därmed livskraften för de särskilt skyddade arterna negativt.

För mer information kontakta

Anders Wetterin, LRF, anders.wetterin@lrf.se

1 Se Cost of wild boar to farmers in Sweden I.-M. Gren*, H. Andersson, J. Mensah and T. Pettersson Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala, Sweden

2 <https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/jordbruksverkets-officiella-statistik/jordbruksverkets-statistik-rapporter/statistik/2021-07-06-viltskador-i-lantbruksgrodor-2020>

Avfallsdirektivet (2008/98/EG)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv, artikel 3.9.

Svensk överimplementering

Alla verksamhetsutövare producerar avfall i sin verksamhet och ska enligt den svenska implementeringen, genom Avfallsförordningen (2020:614), 6 kap. 11 § registrera det farliga avfall som de producerar i sin verksamhet i Avfallsregistret. Överträdelser sanktioneras genom förordningen (2012:259) om miljöstraffavgifter, 11 kap. 8 b §

Naturvårdsverket är ansvarig myndighet för Avfallsregistret.

Miljödepartementet har feltolkat "avfallsbehandling", trots att det tydligt står i ingressen till Avfallsdirektivet (skäl 15): "Verksamhetsutövare som producerar avfall i sin verksamhet bör inte anses syssla med avfallshantering". Detta har lett till att art. 23 och, med undantagen i art 24, anses tillämpliga på alla verksamhetsutövare i Sverige.

Effekter på konkurrenskraft och tillväxt

För många verksamhetsutövare är registreringen ett dubbelarbete då han eller hon i många fall också ska föra journal över sin avfallshantering för att kunna visa upp vid tillsyn. Bristande journalföring kan innebära att en verksamhetsutövare påförs en miljöstraffavgift. Den som inte rapporterar in sitt farliga avfall inom två dagar, från antecknandet, till registret riskerar ytterligare en miljöstraffavgift om 5000 kr.

Konsekvensutredningen

Naturvårdsverkets analys av behov och brister i avfallsstatistiken saknar insikt i misstaget i att inrätta ett avfallsregister i nuvarande utformning.

Processen

Både Miljödepartementet och Naturvårdsverket uppmärksammades på den felaktiga tillämpningen av art. 3.9 redan vid förslaget om införandet.

Måluppfyllelse

Avfallsregistret fyller ingen som helst miljöskyddande funktion. Att tvingas rapportera att man transporterat sitt farliga avfall till en återvinningscentral ger inga som helst incitament till att faktiskt flytta dem från sin verksamhet. Det saknas helt proportionalitet i att en verksamhetsutövare ska registrera varje gång han eller hon lämnar ett lysrör till kommunens återvinningscentral.

De flesta verksamhetsutövare lämnar farligt avfall på den kommunala återvinningscentralen, precis som vanliga hushåll, i små mängder men ganska ofta.

Det viktigaste i målluppfyllelsen torde vara att farligt avfall hamnar på en säker plats. Avfallsregistret bygger endast en tröskel för den enskilde att komma över och ökar istället risken för att verksamhetsutövaren lagrar avfallet själv. I sämsta fall ökar det även viljan att göra sig av med sitt farliga avfall på annat sätt.

”Neighbour check”

Inga andra länder har valt att implementera Avfallsregister för alla verksamhetsutövare på det sätt som Sverige har gjort.

För mer information kontakta

Anna Irani, LRF, anna.irani@lrf.se

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1129 om prospekt

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1129 av den 14 juli 2017 om prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel på en reglerad marknad förutsätter att nationella åtgärder vidtas avseende bland annat tröskelvärdet för när prospektskyldigheten infaller. När värdepapper erbjuds till allmänheten behöver prospekt inte upprättas om det sammanlagda vederlaget för de värdepapper som erbjuds till investerare motsvarar högst det tröskelvärde som beslutats om på nationell nivå. Som utgångspunkt i EU-regleringen är satt till 8 miljoner euro, men enligt artikel 3 och skäl 13 kan medlemsstaterna i sin nationella rätt ange ett tröskelvärde mellan 1–8 miljoner euro vilket alltså innebär att medlemsstaterna kan tillämpa en lägre gräns.

Svensk överimplementering

I samband med att förordningen implementerades valde Sverige att behålla det tröskelvärde för prospektskyldighet som tidigare gällde enligt svensk rätt, så att detta skulle gälla även med anledning av EU-förordningen. Det innebär att tröskelvärdet för när prospektskyldighet infaller ligger på 2,5 miljoner euro i Sverige, istället för de 8 miljoner euro som, som utgångspunkt, utgör gränsen enligt förslaget i EU-förordningen. Implementeringen genomfördes genom Lag (2019:414) med kompletterande bestämmelser till EU:s prospektförordning, och bestämmelserna kring tröskelvärde specifikt återfinns i 2 kap. *Vissa bestämmelser om upprättande av prospekt m.m. 1 § Tröskelvärde för prospektskyldighet.*

Det är olyckligt att tröskelvärdet i Sverige skiljer sig åt från andra länder inom Norden och EU. Det kan vara besvärande för företag som söker finansiering på flera marknader att behöva följa flera regelverk. Det kan också göra att tröskeln för att söka finansiering eller kapital på värdepappersmarknaden blir förhållandevis högre i Sverige än i andra länder.

Svensk Värdepappersmarknad har tidigare vidhållit att vi anser att en höjning av tröskelvärdet till 8 miljoner euro vore lämpligt så att Sverige tillämpar samma regler som övriga EU. EU-regleringen håller i detta nu på att ses över inom ramen för den s.k. noteringsakten (eng. Listing Act) och nivåerna för tröskelvärden kan komma att ändras i samband med detta. Möjligheten att på nationell nivå sätta en lägre tröskel ser dock ut att kvarstå och Svensk Värdepappersmarknad anser att Sverige, även med eventuella nya tröskelvärden i EU-förordningen, bör tillämpa samma nivå som övriga EU och särskilt som våra närmast angränsande länder i Norden.

Konsekvenser

I den promemoria som publicerades i samband med att det ursprungliga förslaget avseende tröskelvärde sändes ut på remiss diskuterades tröskelvärdet i andra länder inom EES. En fråga som ställdes var om det skulle minska den svenska marknadens attraktionskraft och utgöra en konkurrensnackdel gentemot andra länder om Sverige har en lägre gräns för prospektskyldigheten. I promemorian konstaterades att det i Sverige finns en hög investeringsvilja och en väl fungerande marknad för små och medelstora företag vilket stämmer. På grundval härav drogs en slutsats att en förhållandevis

lägre tröskel för undantag för prospektskyldigheten skulle kunna innebära att den svenska kapitalmarknaden bibehåller sitt starka förtroende och att den lägre tröskeln kan bidra till att stärka attraktionskraften. Svensk Värdepappersmarknad är inte övertygad om den slutsatsen och anser att det är olyckligt att tröskelvärdet i Sverige skiljer sig åt från andra länder inom Norden och EU. Det kan vara besvärande för företag som söker finansiering på flera marknader att behöva följa flera regelverk.

En harmonisering med övriga EU genom en höjning av tröskelvärdet skulle vara i linje med målet i kapitalmarknadsunionen att underlätta tillgången till finansiering på kapitalmarknaden för små och medelstora företag (SMEs), samt ökad rörlighet över gränserna för kapital. Därtill vill föreningen framhålla att man inte ser att det finns tillräckliga skäl för att avvika från tröskelvärdet hos flera medlemsstater i vår närhet. En höjning av tröskelvärdet skulle också kunna bidra till att minska kostnaderna och den administrativa bördan som sammanhänger med upprättande av prospekt och därmed underlätta för svenska företag.

För mer information kontakta

Fredrik Bonthron, Föreningen Svensk Värdepappersmarknad, fredrik@svpm.se

EUs fågeldirektiv

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar, även kallat fågeldirektivet. I artikel 5 anges att medlemsstaterna ska införa förbud som gäller alla i EU naturligt förekommande fågelarter, mot:

- a. Att avsiktligt döda eller fånga sådana fåglar oavsett vilken metod som används.
- b. Att avsiktligt förstöra eller skada deras bon och ägg eller bortföra deras bon.
- c. Att samla in fågelägg i naturen och behålla dessa, även om de är tomma.
- d. Att avsiktligt störa dessa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med detta direktiv.
- e. Att förvara fåglar av sådana arter som inte får jagas eller fångas.

Enligt artikel 3 i fågeldirektivet ska skyddet, bevarandet och återställandet av biotoper och livsmiljöer i första hand innefatta följande åtgärder:

- a. Att avsätta skyddade områden.
- b. Att i enlighet med livsmiljöernas ekologiska behov vidta underhålls- och skötselåtgärder inom och utanför de skyddade områdena.
- c. Att återställa förstörda biotoper.
- d. Att skapa nya biotoper.

Enligt artikel 4 i fågeldirektivet ska medlemsstaterna som särskilda skyddsområden (Natura 2000-områden) i första hand klassificera sådana områden som vad gäller antal och storlek är mest lämpade för bevarandet av särskilt utpekade arter i direktivet, med hänsyn till arternas behov av skydd.

Fåglarnas livsmiljöer ska således i första hand skyddas genom Natura 2000-områden och andra skyddade områden och inte genom generella förbud att skada livsmiljöer.

Svensk överimplementering

Kraven i fågeldirektivet har i Sverige implementerats genom 4 § artskyddsförordningen. Denna bestämmelse ligger i sin ordalydelse nära artikel 5 i fågeldirektivet. Förbudet att störa fåglar anses dock i Sverige även innebära ett förbud att försämra fåglarnas livsmiljöer, om försämringen kan påverka fåglarnas population. Det beror bland annat på en skrivning i en författningskommentar till artskyddsförordningen. Där anges att även en negativ påverkan på en livsmiljö kan innebära en störning.

Följden har blivit ett generellt förbud att försämra livsmiljöer för vissa fåglar. Förbudet gäller även utanför skyddad natur och Natura 2000-områden och tar inte hänsyn till att nya livsmiljöer ständigt återskapas i skogslandskapet.

Konsekvenser

Överimplementeringen berör hela jord- och skogsbruket, samt många andra verksamheter.

En konsekvens av överimplementeringen är rättsosäkerheten kring äganderätten, och huruvida förbud kan ske utan att skogsägare m.fl. ersätts när pågående markanvändning avsevärt försvåras. Exempelvis kan skogsägare förhindras att avverka sin skog utan säkerställd ersättning för detta vilket får stora ekonomiska konsekvenser som följd. Det kan också hindra markägare att bygga t ex bostäder eller vindkraftsparker. Förekomst av tjädrar har exempelvis stoppat avverkningar på flera platser i södra Sverige, liksom tretåig hackspett har stoppat avverkningar främst i norra Sverige. Effekterna av det oklara regelverket och oproportionerliga bedömningar av myndigheter har inneburit att skogsägare tvingats att driva saken i domstol.

Processen

Regeringen har annonserat att man avser genomföra en utredning om artskyddet inom Regeringskansliet. Det som ska utredas är omfattningen av de nationella fridlysningsbestämmelserna och frågan om ersättning till markägare. Överimplementeringen av EU:s fågeldirektiv kommer således inte hanteras i utredningen.

Effekter på konkurrenskraft och tillväxt

Om markägare förhindras att exempelvis använda sin mark till att bruka skogen, bygga bostäder et c och inte heller ersätts ekonomiskt för detta påverkas såväl markägarens som Sveriges möjligheter till ökad tillväxt och konkurrenskraft. Osäkerheter kring om skogen får brukas, om någon rätt till ersättning finns och hur mycket skog som kommer att påverkas påverkar också skogens värde och möjligheten att använda skog som säkerhet för lån.

”Neighbour check”

I Finland och Danmark förekommer inte denna typ av förbud. Såvitt vi känner till förekommer det inte heller i andra länder att pågående markanvändning förbjuds till följd av fågelförekomster utanför Natura 2000-områdena.

För mer information kontakta

Gunnar Lindén, LRF, gunnar.linden@lrf.se

Insättningsgarantidirektivet och Krishanteringsdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/49/EU av den 16 april 2014 om insättningsgarantisystem. Kreditinstitut som tar emot medel från allmänheten som omfattas av insättningsgarantisystem ska finansiera medlemsstatens insättningsssystem med avgifter som ska betalas minst årligen. Medlemsstaterna ska se till att insättningsgarantisystemet förfogar över lämpliga system för att fastställa sina potentiella skyldigheter. Insättningsgarantisystemets tillgängliga finansiella medel ska stå i proportion till de skyldigheterna. Medlemsstaterna ska säkerställa att de tillgängliga finansiella medlen i ett insättningsgarantisystem åtminstone uppgår till en målnivå på 0,8 procent av beloppet på dess deltagares garanterade insättningar (artikel 10).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/59/EU av den 15 maj 2014 om inrättande av en ram för återhämtning och resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av rådets direktiv 82/891/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/24/EG, 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2005/56/EG, 2007/36/EG, 2011/35/EU, 2012/30/EU och 2013/36/EU samt Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 648/2012. Direktivet fastställer regler och förfaranden för återhämtning och resolution av bl.a. kreditinstitut etablerade i unionen. Medlemsstaterna ska fastställa finansieringsarrangemang för att säkerställa att resolutionsmyndigheten på ett effektivt sätt kan tillämpa resolutionsverktygen och utöva resolutionsbefogenheterna. Medlemsstaterna ska säkerställa att finansieringsarrangemangen har tillräckliga resurser (artikel 100). Medlemsstaterna ska, senast den 31 december 2024, säkerställa att de finansiella tillgångarna för deras finansieringsarrangemang uppgår till minst 1 procent av alla garanterade insättningar i auktoriserade institut, medlemsstaterna får fastställa målnivåer som är högre (artikel 102). Medlemsstaterna ska säkerställa att bidrag samlas in minst årligen från auktoriserade institut (artikel 103).

Svensk överimplementering

I lagen (1995:1571) om insättningsgaranti finns bestämmelser om de avgifter som kreditinstitut ska betala till det svenska insättningsgarantisystemet. Varje institut som omfattas av garantin ska betala en årlig avgift till garantimyndigheten (Riksgälden). Avgiften grundas på institutets insättningar som omfattas av garantin vid utgången av närmast föregående år och ska för ett år uppgå till ett belopp som motsvarar 0,1 procent av insättningarna (12 §). Riksgälden bestämmer årligen hur stort belopp som varje institut ska betala i avgift (13 §). De behållna avgiftsmedlen ska uppgå till ett belopp som motsvarar minst 0,8 procent av institutens sammanlagda insättningar som omfattas av garantin (målnivå). (15 a §). Lagen anger dock ingen övre gräns för den svenska målnivån vilket innebär att instituten fortlöpande, oavsett den i direktivet stipulerade målnivån, fortsatt ska betala avgift till garantisystemet. Regeringen har i förarbetena till lagen, prop. 2015/16:106 s. 49, uttalat att eftersom det handlar om en miniminivå finns det inga skäl att införa ett tak på målnivån. Av direktivet framgår att garantisystemets tillgängliga finansiella medel ska stå i proportion till den skyldighet som systemet har. Att regeringen väljer att inte införa något tak för målnivån innebär att den proportionalitetsprincip som framgår av direktivet inte beaktas. När tillgängliga medel står i proportion till garantisystemets skyldigheter bör instituten inte längre behöva betala en avgift. En möjlig överdebitering av avgifter kan ses som ett "dolt" skatteuttag. Insättningsgarantifonden upp-

går idag till 49,5 miljarder kronor vilket utgör cirka 2,2 procent av de garanterade insättningarna hos instituten.

I lagen (2015:1016) om resolution finns bl.a. bestämmelser om de avgifter som institut ska betala till resolutionsreserven. Resolutionsavgift ska betalas så länge som behållningen i resolutionsreserven understiger tre procent av garanterade insättning (27 kap. 13 §). Resolutionsreserven uppgår till 61 miljarder kronor vilket motsvarar cirka 2,7 procent av de garanterade insättningarna.

För såväl insättningsgarantifonden som resolutionsreserven är det svenska avgiftsuttaget långt utöver vad som anges som målnivå i EU-regleringen och vad som tillämpas i flertalet EU-länder. Det svenska avgiftsuttaget utöver EU:s målnivå är sammantaget cirka 67 miljarder kronor.

Effekter på konkurrenskraft och tillväxt

Det svenska "överuttaget", dvs. den avgift som tas ut utöver den målnivå som följer av EU-regler, innebär en konkurrensnackdel för svenska banker i förhållande till banker från flertalet andra EU-länder. Med tanke på att det är förhållandevis vanligt med gränsöverskridande verksamhet i form av filialverksamhet på bankmarknaden kan konkurrensnedvridningen potentiellt vara betydande.

Konsekvensutredningen

I förarbetena till lagen om insättningsgaranti, prop. 2015/16:105 s. 91 f, redovisar regeringen Regelrådets syn på konsekvensutredningen. Där framgår bl.a. följande. Regelrådet anser att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Enligt Regelrådet ska konsekvensutredningen innehålla en separat redovisning av alternativa lösningar och effekter om någon reglering inte skulle komma till stånd. Regelrådet menar vidare att konsekvensutredningen ska innehålla en separat redovisning av förslagets överensstämmelse med EU-rätten. En medlemsstat är skyldig att vidta de åtgärder som krävs för att genomföra direktivet i nationell rätt. Om medlemsstaterna inte vidtar åtgärder på nationell nivå kan kommissionen inleda ett förfarande om fördragsbrott, vilket i sin tur kan medföra att böter utdöms. Förslaget utgör ett genomförande av ett EU-direktiv. Förslagen är därmed utformade för att vara förenliga med EU-rätten. Regelrådet har således haft synpunkter på regeringens konsekvensutredning.

I förarbetena till lagen om resolution har regeringen redovisat konsekvenserna med förslagen. Regelrådet har varit remissinstans med synes inte ha uttalat sig om utredningen uppfyller förordningen om konsekvensutredningar.

För mer information kontakta

Åsa Arffman, Svenska Bankföreningen, asa.arffman@swedishbankers.se

Mervärdesskattedirektivet

Mervärdesskattedirektivet 2006/112/EU, artikel 132.1 f.

Direktivets artikel 132.1 f ingår i en grupp av undantag för vissa verksamheter av hänsyn till allmänintresset. Syftet med undantaget är möjliggöra momsmässig kostnadsdelning och undvika att en aktör med momsbefriad verksamhet (ideella sfären) i vissa fall tvingas köpa in varor och tjänster med moms. Inköpen jämförs skattemässigt med om dessa hade utförts internt. Tanken är att viss försäljning ska undantas från moms för att inte missgynna den aktör som inte har möjlighet att själv ha motsvarande resurser internt för att på så sätt skapa enhetliga konkurrensvillkor.

Svensk överimplementering

Undantaget återfinns med något ny utformning sedan den 1 juli 2023 i 10 kap. 19 § Mervärdesskattelag (2023:200), tidigare 3 kap. 23 a § Mervärdesskattelag (1994:200). Tillämpningen av undantaget i 3 kap. 23 a § var i det närmaste obefintlig på grund av en för snäv implementering av direktivbestämmelsen (artikel 132.1) och en begränsad tillämpning av bestämmelsen i mervärdesskattelagen. Det främsta problemet var den avvikande utformningen av konkurrensrekvisitet jämfört med den i direktivet. Den nya utformningen innebär att den svenska lagtexten i stort överensstämmer med direktivbestämmelsen. Skatteverket har dock aviserat att lagändringen inte medför en förändrad hantering. Skatteverkets tolkning av konkurrensrekvisitet skiljer sig markant åt från EU-domstolens tolkning och andra medlemsländers hantering varför osäkerhet fortsatt råder kring hur regeln kommer att tolkas och kunna användas framöver.

Effekter på konkurrenskraft och tillväxt

I dagsläget har aktörer inom den ideella sfären stora svårigheter att bygga upp ett kansli med all den kompetens som krävs för att följa gällande regelverk och utföra föreningens administration. Det handlar t.ex. om organisationer inom idrott, kyrka och studieförbund där verksamheten bedrivs över hela Sverige genom lokala föreningar, regioner och avdelningar. Oavsett om föreningen är liten eller stor är kraven desamma. För dessa organisationer är det nödvändigt med kanslisamverkan i olika omfattning. Motsvarande gäller även för t.ex. branschorganisationer, fackliga och kulturella föreningar.

Det svenska undantaget skulle, rätt utformat och med en EU-konform tolkning, kunna komplettera andra momsregler för att förenkla och förbättra för föreningar, organisationer och förbund. En utökad möjlighet till kostnadsdelning skulle möjliggöra förbättrad kanslisamverkan utan krav på momsregistrering och reducera kostnader då 25 procent ej avdragsgill moms inte uppkommer för vissa tjänster.

Konsekvensutredningen

Ovanstående lagregel, som är en del av översynen av hela momslagen, omfattas inte av någon egen konsekvensutredning.

Processen

Skatteutskottets tillkännagivande (2021/22:SkU16) ansågs tillgodosett och slutbehandlat i och med prop. 2022/23:46). Dock svag viljeinriktning från lagstiftarens håll varför osäkerhet kvarstår trots överensstämmelse med momsdirektivet och jämförelser med Danmark. Oklart rättsläge för berörda organisationer. Detta kan inte ha varit lagstiftarens avsikt.

”Neighbour check”

I hemställan om lagändring har jämförelser gjorts med Danmark där kostnadsdelning är möjlig för ideella verksamheter. Se även den genomgång av EU-länders tillämpning som återfinns i skiljaktig mening till förhandsbesked publicerat 240327 (dnr: 82-23/I)³.

För mer information kontakta

Anna Sandberg Nilsson, Svenskt Näringsliv, Skatteavdelningen,
anna.sandberg.nilsson@svensktnaringsliv.se

3 [Skatteplikt - Skatterättsnämnden \(skatterattsnamnden.se\)](https://www.skatteplikt.se/Skatterattsnamnden)

REACH och CLP

Kemiska produkter på EU-marknaden regleras till stor del av de centrala kemikalielagstiftningarna REACH (EU:s förordning för Registration, Evaluation, Authorisation of Chemicals) och CLP (EU:s förordning för Classification, Labelling and Packaging). Båda dessa lagstiftningar är förordningar och gäller i alla EU-länder. Lagstiftningarna avgör hur olika kemiska blandningar ska riskbedömas och hanteras samt medför begränsningar eller villkor för vissa produkter till konsumenter.

REACH begränsar bland annat produkter som anses innebära stora risker för konsumenter, t.ex. produkter som är klassificerade som cancerogena, mutagena eller toxiska. REACH öppnar visserligen för medlemsländer att behålla eller införa nationella bestämmelser för att skydda arbetstagarna, människors hälsa och miljön, men bara i tillämpliga fall som inte täcks av förordningen. Kemiska produkter, som t.ex. propplösare, täcks av både REACH- och CLP-förordningarna.

Svensk överimplementering

Sverige har infört föreskrifter som reglerar och begränsar marknaden för fler produkter än vad EU-förordningarna gör. De svenska lagstiftningarna innebär en överimplementering eftersom de t.ex. begränsar möjligheten att sälja konsumentprodukter med andra klassificeringar än vad som regleras i REACH. De svenska lagstiftningarna kräver även tillstånd för hantering av vissa konsumentprodukter som är tillåtna att köpas och hanteras av konsumenter i andra EU-länder utan tillstånd, t.ex. vissa avloppsrensningsmedel.

De svenska lagstiftningar som berörs är:

- Förordning SFS 2008:245 om kemiska produkter och biotekniska organismer (7-15 §§)
- Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer (4 kap)
- Förordning SFS 1998:944 om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter (15 §)

Bakgrunden till de svenska särslagstiftningarna ligger många år tillbaka i tiden, även innan Sverige blev medlem i EU. I och med den moderna kemikalielagstiftningen inom EU, som har arbetats fram under senare år, så är inte längre de svenska särslagstiftningarna nödvändiga.

Effekter på konkurrenskraft och tillväxt

De svenska särslagstiftningarna för "särskilt farliga produkter" och avloppsrensningsmedel innebär att företag behöver anpassa och formulera om produkter för att passa den svenska marknaden. Det är även ett direkt handelshinder för att sätta vissa kemiska produkter på den svenska marknaden. Reglerna påverkar också möjligheten att fritt överlåta dessa produkter. Påverkan gäller både svenska företag och företag utanför Sverige.

Konsekvensutredningen

Vissa av dessa regleringar fanns på plats långt innan Sverige gick med i EU. Det är därför svårt att veta om någon konsekvensutredning gjordes när de infördes.

Gällande den senaste förändringen i den svenska lagstiftningen som inför ett krav på tillstånd för att hantera avloppsrensningsmedel gjorde Kemikalieinspektionen en konsekvensutredning. Det framgick dock tydligt att avsikten från myndigheten var att begränsa produkternas tillgång till marknaden, inte att utreda konsekvenser för företag som har dessa produkter i sitt sortiment.

Regelrådet svarade i sitt remissvar att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven.⁴

Processen

Processen för att ta fram de nya föreskrifterna har varit mycket långdragen och pågått under många år. Ärendet kring de särskilt farliga produkterna har bollats mellan myndigheter och departement, troligen beroende på att det både är föreskrifter och författningar som är inblandade.

”Neighbour check”

Norska myndigheter har arbetat med samma mål, dvs. att minska riskerna för konsumenter, när de behöver använda propplösare. Istället för att införa ett tillståndskrav för konsumenter har man valt att arbeta med tydligare information. Propplösare ska förses med extra varningar och även information i butiker på hyllkanten om de risker som finns. Det innebär att den norska marknaden fortfarande är tillgänglig för företagen så länge de uppfyller kraven på extra märkning och information.

Övriga EU-länder har inte infört några motsvarande särslagstiftningar gällande propplösare.

För mer information kontakta

Anna Melvås, Kemisk Tekniska Företagen, KTF, anna.melvas@ktf.se

4 [Yttrande över förslag till ändring i föreskrifter \(KIFS 2017:7\) om kemiska produkter och biotekniska organismer – Regelrådet \(regelradet.se\)](#)

Redovisningsdirektivet

Europaparlamentets och Rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG

Enligt artikel 34 ska de finansiella rapporterna för företag av allmänt intresse samt medelstora och stora företag granskas av en eller flera lagstadgade revisorer eller revisionsföretag som godkänts av medlemsstaterna för att utföra lagstadgad revision enligt direktiv 2006/43/EG.

Av de definitioner av företagskategorier som framgår av artikel 3 i redovisningsdirektivet följer att företag som på balansdagen överskrider gränsvärdena i åtminstone två av följande tre kriterier omfattas av revisionsplikt enligt EU-rätten:

- a. Balansomslutning: 5 000 000 EUR.
- b. Nettoomsättning: 10 000 000 EUR.
- c. Genomsnittligt antal anställda under räkenskapsåret: 50.

Svensk överimplementering

Undantaget från revisionsplikt enligt 9 kap. 1 § aktiebolagslagen omfattar bolag som uppfyller mer än ett av villkoren:

1. medelantalet anställda i bolaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3,
2. bolagets redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 1,5 miljoner kronor,
3. bolagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3 miljoner kronor.

Konsekvenser

Revisionsplikten innebär att svenska bolag för högre kostnader och en större administrativ börda än utländska konkurrenter för vilka revisionen är frivillig.

Fram till 2010 gällde revisionsplikt för alla svenska aktiebolag. I samband med att ett undantag för de minsta företagen infördes genomfördes en konsekvensutredning (prop. 2009/10:24). Frågan om överimplementering adresserades dock inte.

Förenklingsutredningen (SOU 2021:60) identifierade höjda gränsvärden för frivillig revision som ett förenklingsförslag som bör utredas vidare.

Utredningen om bolaget som brottsverktyg har haft ett uppdrag att redovisa fördelar och nackdelar med återinförd revisionsplikt. Utredningens betänkande har remissbehandlats.

”Neighbour check”

Sverige är vid sidan av Finland och Malta det land i EU som har lägst gränser för revisionsplikt. En stor del av EU-länderna, t.ex. Nederländerna, Tyskland och Frankrike, tillämpar de högsta möjliga gränsvärdena för revision.

För mer information kontakta

Sofia Bildstein-Hagberg, Svenskt Näringsliv, sofia.bildstein-hagberg@svensktnaringsliv.se

Skatteflyktsdirektivet (ATAD), (EU) 2016/1164

Syftet med skatteflyktsdirektivet, vilket består av flera olika åtgärder på skatteområdet, är att säkra länders skattebaser och undvika att företag flyttar vinster på olika sätt för att komma åt lägre skattnivåer i andra länder. Skatteflyktsdirektivet är ett minimidirektiv, dvs. att direktivet inte ska hindra tillämpningen av sådana nationella eller avtalsgrundade bestämmelser som syftar till att säkerställa en högre skyddsnivå för inhemska bolagsskattebaser. Således får länderna införa striktare regler.

I artikel 4.1 i rådets direktiv (EU) 2016/1164 av den 12 juli 2016 om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt inverkar på den inre marknadens funktion regleras hur stora avdrag för räntekostnader som företagen får göra vid inkomstbeskattningen. Syftet är att undvika att företag flyttar vinstmedel till jurisdiktioner med lägre beskattning med hjälp av räntebetalningar. Reglerna anger att företagen får göra avdrag med upp till 30 % av den skattskyldiges vinst före räntor, skatt, av- och nedskrivningar (EBITDA), det så kallade avdragsutrymmet. Vidare anges att överstigande lånekostnader (negativt räntenetto) och EBITDA får beräknas på gruppnivå i en koncern.

Då regelverket är mekaniskt, d.v.s. det slår till oavsett syftet bekom transaktionerna, och även omfattar rent nationella lånesituationer träffar begränsningarna inte bara sådana situationer som anges motivera reglerna. Reglerna gäller parallellt med ytterligare ränteavdragsbegränsningsregler, de så kallade riktade skatteflyktsbestämmelserna för just ränteavdrag. De riktade reglerna infördes i nationell rätt före ATAD. I syfte att lindra negativa effekter av reglerna ges i artikel 4.3 i ATAD medlemsländerna bl.a. en möjlighet att ge företaget rätt till att dra av överstigande lånekostnader upp till 3 miljoner EUR.

Svensk överimplementering

I 24 kap. 21-29 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) har Sverige genomfört direktivreglerna om avdragsbegränsning för negativa räntenetton (artikel 4 i ATAD-direktivet), de så kallade allmänna ränteavdragsbegränsningsreglerna. Den så kallade förenklingsregeln i 24 kap. 24 § 2 st. inkomstskattelagen gäller för negativa räntenetton upp till 5 miljoner SEK. Enligt motsvarande förenklingsregel i ATAD-direktivets artikel 4.3 kan den skattskyldige ges rätt till avdrag med upp till 3 miljoner euro (ca 30 miljoner SEK) i negativt räntenetto, oberoende av regeln om avdragsbegränsning till 30 % av EBITDA. Den svenska lagstiftaren har således inte utnyttjat det maxtak som följer av direktivet. Taket i den svenska förenklingsregeln är mycket lågt satt i ett internationellt perspektiv.

Effekter på konkurrenskraft och tillväxt

I en internationell jämförelse framstår den svenska implementeringen av ATAD-direktivet som mycket strikt. För svenska företag får mindre förmånliga skatteregler i Sverige stor påverkan på konkurrenskraften och tillväxten. I en kartläggning där en internationell jämförelse gjorts konstateras att Sverige jämfört med andra EU-länder utnyttjat mycket lite av de möjligheter till lättnader som ATAD-direktivet erbjuder.⁵ De flesta länder har mer förmånliga regler för ränteavdrag än Sverige.

5 https://www.svensktnaringsliv.se/material/rapporter/j1reio_koncernbeskattning-och-ranteavdrag-pdf_1140962.html/Koncernbeskattning+och+rnteavdrag.pdf

Konsekvensutredningen

Regelverket om ränteavdragsbegränsningar kännetecknas av en mycket hög grad av komplexitet vilket medfört att det i ATAD-direktivet ges möjlighet för medlemsländer att införa en förenklingsregel/undantagsregel innebärande att avdrag för ett negativt räntenetto som inte överstiger tre miljoner euro får dras av. Vid den svenska implementeringen sattes dock taket till endast fem miljoner kr. Den lågt valda nivån skapar en betydande regelbörda för en betydande andel av det svenska näringslivet. Med de snabba ränteökningar som har skett under 2022 och 2023 har det låga taket i förenklingsregeln blivit problematiskt för i synnerhet fastighetsföretag vars verksamhet i hög grad är lånefinansierad. Räntenivåns förändring har också i hög grad påverkat viljan att bygga bostäder. Det påbörjas mycket få projekt i Sverige. Begränsningar i ränteavdragen får här stor betydelse.

Processen

Regeringen tillsatte år 2021 en statlig utredning som har sett över hur de generella reglerna om ränteavdragsbegränsning kan förbättras i olika delar, exempelvis reglerna om koncernutjämning av ränteavdrag. Utredningen skulle också bedöma om EU-direktivets valmöjlighet om särskilt undantag för lån som finansierar långfristiga offentliga infrastrukturprojekt borde införas samt lämna förslag på hur ett sådant undantag kan utformas (se vidare direktiven till utredningen Dir. 2021:97, Dir. 2022:28 samt Dir. 2023:107). I utredningsdirektiven ingick emellertid inte att någon översyn av taket i förenklingsregeln skulle göras. Under utredningstidens gång har utredaren emellertid även analyserat taket i förenklingsregeln och föreslår att detta höjs i enlighet med det underliggande EU-direktivets maxbelopp. I svenska kronor förslås taket utgöra 25 miljoner kronor i negativt räntenetto istället för som idag 5 miljoner kronor. Gränsen är satt med hänsyn till risken för eventuella valutakursförändringar. Betänkande lämnades den 31 maj 2024 och har remitterats. Svar ska vara Finansdepartementet till handa senast den 18 oktober 2024.

”Neighbour check”

I vårt grannland Finland tillämpas flera lättnader som möjliggörs med stöd i direktivet. Bland annat tillämpas maximalt tak för förenklingsregeln om 3 miljoner euro, vidare tillämpar Finland inga ränteavdragsbegränsningar för fristående företag och har även infört ett undantag för offentliga infrastrukturprojekt. Se vidare Svenskt Näringslivs kartläggning av ett antal jämförelseländer i rapporten Koncernbeskattning och ränteavdrag från mars 2020.⁶

För mer information kontakta

Ulrika Hansson, Fastighetsägarna Sverige, ulrika.hansson@fastighetsagarna.se

Richard Hellenius, Svenskt Näringsliv, richard.hellenius@svensktnaringsliv.se

6 Ibid

Upphandlingsdirektivet – arbetsrättsliga villkor

Europaparlamentets och Rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG.

I artikel 18.2 anges att "Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att ekonomiska aktörer vid fullgörande av offentliga kontrakt iakttar tillämpliga miljö-, social- och arbetsrättsliga skyldigheter som fastställts i unionsrätten, nationell rätt, kollektivavtal eller i internationella miljö-, social- och arbetsrättsliga bestämmelser som anges i bilaga X."

Svensk överimplementering

I 17 kap. 2 § i lag (2016:1145) om offentlig upphandling anges att:

"En upphandlande myndighet ska, om det är behövligt, kräva att leverantören ska fullgöra kontraktet enligt angivna villkor om lön, semester och arbetstid som arbetstagarna som ska utföra arbetet enligt kontraktet minst ska tillförsäkras.

Myndigheten ska också kräva att leverantören ska säkerställa att dennes underleverantörer som direkt medverkar till att fullgöra kontraktet uppfyller de villkor som har ställts enligt första stycket."

I bestämmelserna 17 kap 3 och 5 §§ framgår närmare vad som avses med kravet på villkor om lön, semester och arbetstid. Det framgår bl.a. att nivåerna på villkoren enligt 2 § ska anges enligt de lägsta nivåer som följer av ett centralt kollektivavtal som tillämpas i Sverige på motsvarande arbetstagare i den aktuella branschen.

Den svenska överimplementeringen ligger i formuleringen "ska" i 17 kap. 2 § (visserligen behovsprövad) samt kopplingen till specifika villkor om lön, semester och arbetstid i enskilda kollektivavtal. Regeln är mycket svårhanterad med tanke på den svenska kollektivavtalsmodellen. Under remissförfarandet framfördes från näringslivets sida argument om att det hade räckt med 17 kap. 1 § för att uppfylla implementeringen av EU-direktivet, dvs. regeln om att en upphandlande myndighet "får" ställa särskilda miljömässiga, sociala, arbetsrättsliga och andra villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras.

Konsekvensutredningen

I sitt yttrande över betänkandet Upphandling och villkor enligt kollektivavtal (SOU 2015:78) ansåg Regelrådet att det i fråga om kostnadsbeskrivning, beskrivning av konkurrenspåverkan och i viss mån beskrivningen av berörda företag saknades nödvändig information och underkände därmed konsekvensutredningen.

Utredningsförslaget möttes av stark remisskritik från näringslivet som såg förslaget alltför långtgående och med utestängande effekter särskilt för små företag utan kollektivavtal. Varningar framhölls även om tung och arbetskrävande hantering till följd av lagstiftningsmodellen. Vidare framfördes att den föreslagna modellen skulle innebära en form av allmängiltigförklaring av kollektivavtal. Förslaget ansågs riskera att kullkasta den svenska arbetsmarknadsmodellen och påverka lönebildningen.

Det något modifierade lagförslag som sedermera antogs av en riksdagsmajoritet begränsades bl.a. till upphandlingar över EU:s tröskelvärde, vilket är ca en tredjedel av alla annonserade upphandlingar. Regeringen bedömde att påverkan på de små företagen därmed hade minimerats och ansåg inte att det förelåg risk för att den svenska arbetsmarknadsmodellen skulle påverkas negativt.

Näringslivets grundläggande kritik mot förslagens effekter i form av kostsam och komplex hantering, risk för spretig och svårförutsebar tillämpning, utestängande effekter och inverkan på den svenska arbetsmarknadsmodellen kvarstår dock.

Det är de upphandlande myndigheterna/enheterna som ska tillämpa reglerna i de enskilda fallen. Upphandlingsmyndigheten har tagit fram viss vägledning till stöd för detta. Myndigheten har presenterat indikatorer som kan ge anledning att tillämpa "ska-regeln" och har även genomfört behovsprövning för vissa specifika arbetstagarkategorier. I de fall då behov av att ställa arbetsrättsliga villkor anses föreligga måste den upphandlande myndigheten/enheten föra dialog med berörda arbetsmarknadsparter för att utröna vilka specifika villkor om lön, semester och arbetstid som ska ställas. Om vägledning avseende sådana villkor har tagits fram av Upphandlingsmyndigheten kan detta användas, men det är den upphandlande organisationen som ska besluta och införliva de arbetsrättsliga villkoren i kontraktet. Därutöver kan upphandlade kontrakt komma att löpa över olika kollektivavtalsperioder, vilket innebär att de arbetsrättsliga villkoren i kollektivavtalen kan förändras under pågående uppdrag och att ytterligare hantering och justering därmed kan behöva ske.

Till detta kommer frågan om uppföljning för att säkerställa att de ställda villkoren efterlevs under kontraktstiden. Detta är ett juridiskt komplicerat och praktiskt eftersatt område. Upphandlingsmyndigheten har publicerat en reviderad vägledning till stöd för detta. Almega och Svenskt Näringsliv har under revideringsprocessen betonat att kontrollen av kollektivavtal och även hängavtal exklusivt är förbehållen berört fackförbund och pekat på att en dubbel kontrollordning kan innebära dubbelarbete och administrativa bördor för företag som är anslutna till kollektivavtal.

Den s.k. Leverantörskontrollutredningen har i sitt betänkande "En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter" (SOU 2023:43) konstaterat att det inte är helt klart i vilken utsträckning arbetsrättsliga villkor ställs vid direktivstyrda upphandlingar. Vidare konstaterar utredningen att i de fall arbetsrättsliga villkor har ställts så är det oklart hur uppföljningen av villkoren fungerar i praktiken. Utredningen anser att effekterna av den nuvarande skyldigheten att ställa arbetsrättsliga villkor vid direktivstyrda upphandlingar bör utvärderas. För att skapa tydligare förutsättningar för uppföljning av bl.a. arbetsrättsliga kontraktsvillkor har utredningen även föreslagit ett rättsligt stöd för behandling av känsliga personuppgifter kopplat till sådan uppföljning.

Leverantörskontrollutredningen har haft att bedöma om det bör införas en skyldighet att ställa arbetsrättsliga kontraktsvillkor även vid icke direktivstyrda upphandlingar. Utredningen anser dock att effekterna av de befintliga reglerna för direktivstyrda upphandlingar först bör utvärderas. Först om en sådan utvärdering visar att detta krav medfört att upphandlande myndigheter i ökad omfattning ställer arbetsrättsliga krav som följs upp och att andelen leverantörer som vinner konkurrensfördelar genom oskäligen anställningsvillkor därmed minskat bör det övervägas att utvidga skyldigheten till det icke direktivstyrda området, enligt utredningens mening.

Almega och Svenskt Näringsliv har i sina remissvar tillstyrkt utredningens ställningstagande.

För mer information kontakta

Ulrica Dyrke, Almega, ulrica.dyrke@almega.se

Ellen Hausel Heldahl, Svenskt Näringsliv, ellen.heldahl@svensktnaringsliv.se

Exempel på ineffektiv tillämpning

Förordning om resthalter av bekämpningsmedel i livsmedel

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 av den 23 februari 2005 om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel och foder av vegetabiliskt och animaliskt ursprung reglerar maxgränser för resthalter av bekämpningsmedel i livsmedel.

Substansen antrakinson är sedan länge inte tillåtet som bekämpningsmedel inom EU och gränsvärden för resthalter i olika produktgrupper har därför införts på mycket låga nivåer i förordningen, för te är gränsvärdet 0,02 mg/kg. Antrakinson används inte heller i teodling i Kina men ändå händer det att man uppmäter halter över gränsvärdet vid provtagning. Förklaringen till det är att antrakinson kan uppstå på flera andra sätt än genom användning av bekämpningsmedel, t ex bakgrundskontaminering i miljön och kontaminering från material i kontakt med livsmedlet men även genom rökning av te. I bilaga I till förordningen (den senaste versionen återfinns i kommissionens förordning (EU) nr 752/2014 om ersättning av bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005) anges att detta gränsvärde för antrakinson i te ska tillämpas på ”torkade blad, stjälkar och blommor, antingen fermenterade eller behandlade på annat sätt”.

Ineffektiv svensk tillämpning

Livsmedelsverket tolkar förordningen på ett radikalt annorlunda sätt än tyska myndigheter vad gäller vilka teer som gränsvärdet ska appliceras på. Rökt te (lapsang souchong) som är en populär produkt i Sverige, betraktas av tyska myndigheter som en sammansatt produkt, där röken är en tillsatt ingrediens. Detta gör att man inte applicerar gränsvärdet för antrakinson på rökt te. Livsmedelsverket däremot anser att rökningen faller in under ”behandlade på annat sätt” och att gränsvärdena därmed omfattar rökt te. Ett svenskt företag som länge har salufört rökt te menar att detta är en felaktig tolkning och att ”behandlade på annat sätt” i det här sammanhanget avser ”semi-oxiderat och icke fermenterat” te. Eftersom rökningen som nämnts ovan kan leda till förhöjda halter av antrakinson i produkten, innebär det att ett parti rökt te som importeras direkt till Sverige från Kina riskerar att stoppas vid gränsen och skickas för destruktion, medan samma te skulle släppas in i Tyskland. Precis detta är också vad som har skett, vilket har lett till betydande problem och kostnader för det svenska importföretaget.

Effekter på konkurrenskraft och tillväxt

Det svenska företaget har inte kunnat importera rökt te direkt från Kina på flera år, pga risken att stickprovskontrollen i tullen visar på halt av antrakinson över EU:s gränsvärde och därmed stoppas och förstöras, vilket redan lett till betydande förluster för företaget. Varje tillfälle som medför problem med stoppat gods innebär en merkostnad för företaget. Företaget uppger som exempel att ett fall har inneburit en merkostnad på ca 110 000 kr, innefattande både personalkostnader och kostnader för storage och demurrage.

De alternativ som står till buds så länge som Livsmedelsverket vidhåller sin tolkning av EU-lagstiftningen är att köpa in samma te från en tysk importör eller att hitta en annan metod att smaksätta te – båda dessa alternativ innebär betydande merkostnader för det svenska företaget, jämfört med konkurrenter i exempelvis Tyskland. Företaget beräknar att merkostnaden för inköp av Lapsang från Tyskland istället för direkt från Kina blir ca 45 000 kr/år. (Ca 40 000 i råvarukostnad och ca 5 000 i extra fraktkostnad.) Det har också tagit fram ett svart te smaksatt med rökarom som komplement men finner att detta säljer dåligt då kunderna hellre väljer Lapsang pga smakprofilen.

De ökade kostnaderna för företagen innebär försämrade förutsättningar för såväl konkurrensförmåga och tillväxt.

Konsekvensutredningen

Såvitt känt, har det inte gjorts någon konsekvensutredning av Livsmedelsverkets tolkning. Livsmedelsföretagen har vid flera tillfällen påpekat det orimliga i situationen men det har hittills inte lett till några förändringar.

Måluppfyllelse

Livsmedelsverkets tolkning att rökningen faller in under ”behandlade på annat sätt” och att gränsvärdena därmed omfattar rökt te innebär inte att något högre skydd för svenska konsumenter då dessa fortsatt kan säljas i Sverige men via import från annat EU-land.

Svenska företag som vill importera exempelvis Lapsang Souchong kan inte göra det direkt från Kina utan tvingas köpa detta till en högre kostnad från Tyskland. Det handlar alltså om exakt samma produkt som kommer till den svenska marknaden. Det enda som uppnås är att ett svenskt företag får sämre konkurrensvillkor än företag i Tyskland.

”Neighbour check”

Tyskland. Rökt te (lapsang souchong) betraktas av tyska myndigheter som en sammansatt produkt, där röken är en tillsatt ingrediens. Detta gör att man i Tyskland inte applicerar gränsvärdet för antrakinon på rökt te. Tyska företag kan därmed importera det rökta teet direkt från Kina.

För mer information kontakta

Nicklas Amelin, Livsmedelsföretagen, nicklas.amelin@li.se

GDPR och lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Art 10 General data protection regulation (EU 2016/679), GDPR, anger att behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och överträdelser eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder enligt artikel 6.1 får endast utföras under kontroll av myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs. Ett fullständigt register över fällande domar i brottmål får endast föras under kontroll av en myndighet.

Ineffektiv svensk tillämpning

Svenska myndigheter har antagit en tolkning av artikel 10 GDPR, vilket framgår av det rättsliga ställningstagandet från Integritetsskyddsmyndigheten, (IMY), (tidigare Datatillsynen) IMYRS 2021:1⁷ och Högsta förvaltningsdomstolen, HFD 2016 ref 8⁸. Enligt myndigheternas tolkning hänförs inte bara personuppgifter som avser domar i brottmål och brott som kan hänföras till bestämmelsen utan också väldigt låg grad av misstanke om brott t.ex misstanke om penningtvätt enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Denna tolkning skiljer sig från tolkningen i medlemsländer som exempelvis Tyskland. Detta har resulterat i osäkerhet om hur finansiella företag ska kunna uppfylla kraven och det uttalade syftet med penningtvättsdirektivet utan att bryta mot kraven i GDPR enligt svenska myndigheters tolkning.

Effekter på konkurrenskraft och tillväxt

Penningtvättsdirektivet och dess implementering i svensk rätt ställer höga krav på finansiella företag att hantera misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism. Sådana misstankar ska bland annat granskas, åtgärdas och information sparas av företaget. Finansiella företag har vidare att rapportera till Finanspolisen (Fipo) och informera andra företag i koncernen för att de ska kunna göra en riskbedömning och undvika att en person, om den blir nekad att genomföra en transaktion/bli kund, går till ett annat företag i koncernen.

Om tolkningen av artikel 10 i GDPR skiljer sig åt mellan medlemsländerna, som fallet är för svenskt vidkommande gällande begreppet "brottslighet", behöver svenska finansiella företag inhämta tillstånd från Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) för viss behandling av sk. Artikel 10 GDPR-uppgifter, se bl.a. beslut från IMY DI-2021-2183⁹, till skillnad mot finansiella företag i andra EU-medlemsstater.

Detta medför en negativ konkurrenssituation mellan medlemsländerna genom att krav ställs på svenska institut att inhämta olika tillstånd för att t.ex. kunna agera i enlighet med penningtvättsregleringen. Detta kan i sin tur innebära att den som vill utnyttja systemen för brottsliga syften, t.ex. penningtvätt, sannolikt vänder sig till aktörer på den svenska marknaden eftersom instituten där måste ha tillstånd från IMY för att kunna vidta vissa åtgärder enligt penningtvättsregleringen.

7 [Rättsligt ställningstagande IMYRS 2021:1 | IMY](#)

8 domstol.se/globalassets/filer/domstol/hogstaforvaltningsdomstolen/avgoranden-2008-2018/2016/hfd-2016-ref.-8.pdf

9 [TaTagged PDF \(imy.se\)](#)

Skillnaden i tolkningen av artikel 10 GDPR mellan medlemsstaterna medför också osäkerhet om vilka åtgärder inom ramen för penningtvättsregelverket som kan göras utan tillstånd.

Tolkningen av begreppet "fällande domar i brottmål" i ECJ C 439/19¹⁰ bör införas även i den svenska tillämpningen av artikel 10 GDPR.

För mer information kontakta

Åsa Arffman, Svenska Bankföreningen, asa.arffman@swedishbankers.se

¹⁰ [EUR-Lex - 62019CJ0439 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

Kör- och vilotidsförordningen

Tillämpningen av Förordning (EG) nr 561/2006 av den 15 mars 2006 om harmonisering av viss sociallagstiftning på vägtransportområdet.

Tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 165/2014 om färdskrivare vid vägtransporter.

Regeringens Förordning (2004:865) om kör- och vilotider samt färdskrivare, m.m.

Ineffektiv svensk tillämpning

Medlemsstaterna ska fastställa regler om sanktioner för överträdelser och vidta alla åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, avskräckande och icke-diskriminerande. Men även proportionella, dvs. sättas till en sådan nivå att de står i rimlig proportion till det intresse de är avsedda att tillgodose. (Artikel 19.1 i förordning (EG) 561/2006).

Sanktionsavgiften för en företagskontroll får uppgå till högst åttahundratusen kronor. Sanktionsavgiften får dock inte överstiga en (1) procent av näringsidkarens eller transportföretagets årsomsättning. (10 kap. 3 § förordningen (2004:865))

I Sverige fattar tillsynsmyndigheten (Transportstyrelsen) beslut om sanktionsavgifter efter en företagskontroll. Myndigheten kan välja att inte ta upp sanktionsavgift, helt eller delvis, om företaget gjort vad som benämns ”seriösa och ändamålsenliga åtgärder” för att undvika överträdelser. Sanktionsavgiften kan också sättas ner för att beloppet anses oskäligt. Under 2023 har antalet ärenden där avgiften sätts ner eller tas bort varit fler än tidigare år. Det är positivt att antalet ärenden där sanktionsavgiften sätts ner ökat under 2023. För att säkerställa en mer proportionerlig tillämpning (enligt artikel 19.1) borde Transportstyrelsen även ha rätt att utfärda varningar eller påpekanden istället för sanktionsavgifter. Det skulle ge företagen en möjlighet att komma till rätta med brister och skapa ytterligare rutiner innan nästa kontroll, utan att sanktionsavgifter behöver tas ut.

Konsekvenser

Bussföretag och åkerier drabbas av dryga sanktionsavgifter för förarnas förseelser orsakade av misstag p.g.a. ren glömska eller för det är svårt att göra rätt med färdskrivaren. Ett system med varning eller påpekanden, med möjlighet för företagen att åtgärda rutiner mm., borde införas. Har bland annat föreslagits av Tillväxtverket¹¹ och i den s.k. Regelförenklingsutredningen (SOU 2021:60), istället för de idag orimligt hårda straffen/konsekvenserna i förhållande till de överträdelser som inträffar.

11 Förenklingsresan - sammanställda, analyserade och konkretiserade förenklingsförslag (Dnr Å 2019-1317)

Effekter på konkurrenskraft och tillväxt

Det finns cirka 15 000 företag som bedriver yrkesmässig godstrafik på väg eller busstrafik och samtliga skulle påverkas positivt vid en tillämpning av åtgärdsförslaget för aktuellt regelverk för kör- och vilotider.

Konsekvensutredningen

Avser EU-förordning men frågan har berörts i bl.a. rapport från Transportstyrelsen (2017)¹², i rapport från Tillväxtverket och i den s.k. Regelförenklingsutredningen (SOU 2021:60). I SOU 2021:60 finns en utförlig beskrivning och konsekvensutredning av ett förslag med varningar. Utredaren gjorde bedömningen att ett system med varning skulle förenkla för transportföretagare, sänka deras kostnader och att reglerna i detta fall skulle överensstämma bättre med proportionalitetsprincipen.

Processen

Efter Regelförenklingsutredningens förslag presenterades gick Transportstyrelsen vidare med andra åtgärder och införde bl.a. möjligheten till begränsad kontroll. För att avgöra om en begränsad kontroll är aktuell för ett specifikt företag har myndigheten en sållningsprocess med fyra olika steg. I varje steg finns det avgörande moment som kan innebära att en fullständig kontroll ska genomföras. Denna så kallade sållningsprocess leder till att Transportstyrelsen antingen avslutar kontrollen, genomför en begränsad kontroll eller att myndigheten genomför en fullständig kontroll.

I juli 2024 skickade regeringen ut en remiss med förslag på ändringar i kör- och vilotidsreglerna. Sista svarsdatum för remissen är den 18 oktober 2024. Ett av förslagen är att införa möjligheten för Transportstyrelsen att meddela en varning istället för sanktionsavgift, om en varning är tillräcklig med hänsyn till överträdelsens allvar och omständigheterna i övrigt. Syftet är att ge företagen bättre förutsättningar att förstå hur regelverket fungerar, hur det ska tillämpas och vad som måste åtgärdas för att nya överträdelser inte ska begås. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 februari 2025.

Måluppfyllelse

Att Transportstyrelsen numera kan begränsa sina kontroller till en del av det omfattade underlag som kommer från ett företags alla fordon och förare är positivt. Det borde emellertid inte var ett hinder för att införa ett system med varningar eller påpekanden när myndigheten upptäcker brister. Gärna med stöd och vägledning kring varför de åtgärder företaget vidtagit hittills inte bedöms vara tillräckliga för att undgå ansvar.

För mer information kontakta

Susanne Karlsson, Transportföretagen, susanne.karlsson@transportforetagen.se

12 Förändringar av sanktionssystemet för kör- och vilotider Delrapport 2 i regeringsuppdrag N2015/06815/MRT

Näringslivets Regelnämnd

Näringslivets Regelnämnd (NNR) är det samlade näringslivets företrädare i regelförbättringsfrågor. Vår uppgift är att förespråka och verka för effektivare och mindre kostsamma regelverk, sänkta regelkostnader samt relevant uppgiftslämnande och en minskad uppgiftslämnarbörd för företag.

NNR samordnar och koordinerar näringslivets regelförbättringsarbete på nationell, europeisk och internationell nivå. NNR tar initiativ till dialoger med riksdag, regering, myndigheter och kommunföreträdare liksom med företrädare på EU-nivå och bedriver utvecklingsprojekt för effektivare regler och en effektiv regeltillämpning. Detta fokuserade verksamhetsområde gör att NNR är unik bland näringslivsorganisationer i Europa.

NNR bildades år 1982 och är en oberoende, politiskt obunden ideell förening helt finansierad av sina medlemmar. Bland medlemmarna finns 27 svenska näringslivsorganisationer och branschförbund som tillsammans representerar ca 300 000 företag. Mer information om NNR finns på www.nnr.se.

Näringslivets Regelnämnds medlemmar 2024

Almega | Drivkraft Sverige | Fastighetsägarna Sverige | Finansbolagens Förening | Fondbolagens Förening | Företagarna | IKEM, Innovations- och kemiindustrierna i Sverige | Kontakta | KTF – Kemisk Tekniska Företagen | Lantbrukarnas Riksförbund | Livsmedelsföretagen | Privattandläkarna | SBMI – Sveriges bergmaterialindustri | Småföretagarnas Riksförbund | Stockholms Handelskammare | SVCA | Svensk Dagligvaruhandel | Svensk Handel | Svensk Industriförening | Svensk Sjöfart | Svensk Värdepappersmarknad | Svenska Bankföreningen | Svenskt Näringsliv | Teknikföretagen | TMF – Trä- och Möbelföretagen | Transportföretagen | Visita